
Právo = symetrie řádu a právní stálosti. Právnická fakulta UK odhalila pamětní desku Janu Kotěrovi

Významné „osmičky“ v historii budovy Právnické fakulty UK byly důvodem k setkání studentů a profesorů, jehož se jako přednášející host zúčastnil rektor Akademie výtvarných umění doc. PhDr. Jiří Kotalík, CSc. Zaplněná velká posluchárna v 1. patře této skvostné stavby svědčila o velkém zájmu studentů a pedagogů vyslechnout si přednášku Jiřího Kotalíka „Architektura a dějiny budovy Právnické fakulty v Praze,“ kterou organizátoři věnovali 88. výročí úmrtí Jana Kotěry, architekta budovy, a 80. výročí realizace stavby a jejího uvedení do provozu. Jako poctu tvůrci budovy, kde sídlí, věnovala Právnická fakulta Janu Kotěrovi pamětní desku, kterou spolu s doc. Kotalíkem odhalil děkan PF UK prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc.

Budovu PF UK v novoklasicistním stylu situovanou na nábřeží řeky Vltavy u Čechova mostu v Praze, postavenou v letech 1926 – 1929, navrhl zakladatel moderní české architektury Jan Kotěra, po jeho smrti projekt dokončil jeho žák Ladislav Machoň.

„Kotěra navrhl tuto stavbu jako chrám ducha a chrám vědy,“ zahájil svou přednášku doc. Kotalík, „budova má všechny znaky antikizující novoklasické architektury – monumentální antické průčelí, kopuli, tympanon, velkorysý rozvržení v prostoru; málokdo si uvědomuje, že geometrickým základem stavby je pravidelný lichoběžník, přesto působí symetricky, i v tom bylo mistrovství architekta Kotěry, pro něhož právo znamenalo symetrii řádu a právní stálosti. Škoda, že se nepodařilo dodržet původní koncept budovy, který zasahoval až do míst, kde dnes stojí protilehlý Hotel InterContinental.“ Jan Kotěra vypracoval na tuto budovu celkem čtyři projekty, poslední z nich z roku 1917, avšak zakázka byla Kotěrovi po roce 1918 samotnou Právnickou fakultou zrušena. Akademický senát fakulty ho odmítl se zdůvodněním, že zakázka byla objednávkou Vídně, nikoliv fakulty, a tudíž je neplatná, proto byla vypsaná nová soutěž. „Pro Kotěru to byla studená sprcha,“ pokračoval doc. Kotalík, „a nezáviděníhodná situace, kdy se musel podřídit a podstoupit novou veřejnou soutěž s nejistým výsledkem. Zde musím zmínit solidaritu tehdejšího Spolku výtvarných umělců Mánes a Svazu českých inženýrů, kteří vydali doporučení soutěž bojkotovat tak, aby jediným kandidátem, který může zakázku získat, byl právě Jan Kotěra, což se nakonec také stalo. Právnická fakulta se zachovala férově a zakázku Kotěrovi r. 1921 oficiálně zadala, investorem a objednatelům stavby bylo Ministerstvo veřejných prací tehdejšího Československa. Ale to bylo v době, kdy už Kotěrovi docházejí síly a na jeho zdraví se podepisují traumata ze soutěže a ze stavby. Její realizace začala v únoru 1923, 17. dubna Jan Kotěra umírá. Spolek výtvarných umělců Mánes vydává výzvu, aby se dokončení stavby 'učitele národa' stalo národním kulturním závazkem. Pracovní výbor, který byl ustaven pro dokončení stavby, nakonec rozhodl ve prospěch Ladislava Machoně, hlavního architekta poštovních budov za 1. republiky.“

Doc. Kotalík zmínil, že při realizaci stavby nebyly plány ke stavbě dokončeny, existovaly jen náčrtky a skici, detaily kamenicko-řemeslné výzdoby a soch, budova měla vypadat jinak, přesto i při až ortodoxním zachování těchto Kotěrových detailů působí svým způsobem prázdně a nejistě, možná proto, že každá stavba se během realizace přirozeně proměňuje podle citu architekta a dalších okolností, které ovlivňují provedení stavby. „Přesto je excelentní ukázkou Kotěrových myšlenek o moderní architektuře jako celku, kdy estetickým a prostorovým východiskem stavby je její funkce převažující nad formou. Novinkou ve své době bylo řešení vstupní haly vysoké přes tři patra s ochozem a prosklenou střešou, vzosná subtilní konstrukce, systém schodišť, výtahů, balustrád, zákoutí, dveří i servisního dvora. O genialitě obou architektů svědčí i to, že předvídavě počítali s budoucím rozvojem fakulty a stavbu výrazně naddimenzovali jak v suterénních, tak půdních prostorách, z čehož fakulta těží dodnes.“

Jedinečné je i použití prvotřídních materiálů na vnitřní vybavení budovy, deskové a mramorové ostění nejvyšší kvality, vzácné monolitové desky, provedení dvou kašen v 1. patře doc. Kotalík označil za materiálový zázrak své doby. Realizace soch se po Kotěrově smrti ujal Jan Gočár se sochařem Bedřichem Stefanem, jemuž byla zadána i výzdoba průčelí budovy, dvou alegorických postav Práva a Spravedlnosti a emblémy Knihy a Ústavy. Sochařská výzdoba nicméně podle Kotalíka zůstala na půl cesty: „Všichni to známe, když se krátí rozpočet nebo investice už nestačí, vždycky se vyškrtají náklady na uměleckou sféru. Pouze ve stádiu skici na kartonu zůstal návrh monumentální nástěnné malby Alegorie Práva od Maxe Švabinského, dnes součást sbírek Národní galerie. A tak se z chrámu vědy nakonec stala střízlivá stavba rozumného ducha, která zůstala oproti původním záměrům architekta Kotěry pouhým fragmentem a toto torzo nebylo nikdy dokončeno. Ke chvále Právnické fakulty musím říct, že o tuto jedinečnou stavbu je pečováno nejlépe, jak kdy vůbec bylo. Dnes už nemůžeme projektovat stavby v antikizujícím stylu, ale možná nová generace architektů a sochařů by mohla jistě nedotaženosti Kotěrový budovy Právnické fakulty napomoci autonomními moderními díly vytvořenými výrazovými prostředky současné doby.“

Ve vstupním prostoru budovy pak děkan PF UK Aleš Gerloch spolu s doc. Kotalíkem odhalil pamětní desku věnovanou Janu Kotěrovi.

„Jan Kotěra byl originálním umělcem, pedagogem, vynikajícím publicistou, redaktorem, organizátorem výstav, jimiž seznamoval českou společnost s nejvýznamnějšími uměleckými proudy, osobnostmi a jejich díly své doby. Byl to génius na poli umění a významnou osobností na poli české kultury a vzdělanosti.“

(Marie Kohoutová)